

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ: РОЛЬ ПРИВАТНИХ АГЕНТСТВ ЗАЙНЯТОСТІ

В статті проаналізовано показники діяльності суб'єктів господарювання із працевлаштування згідно даних Державної служби статистики України. Проведено кореляційний аналіз між обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) та кількістю громадян, працевлаштованих недержавними посередниками на ринку праці в розрізі регіонів України. Коефіцієнт парної кореляції Пірсона між досліджуваними показниками становить 0,702, тобто взаємозв'язок між цими показниками є тісним та прямим.

Ключові слова: населення; зайнятість; безробіття; ринок праці; інфраструктура; приватне агентство зайнятості; працевлаштування.

Постановка проблеми. Залучення найкращих кандидатів на вакантні посади відіграє вирішальну роль у досягненні успіху сучасних організацій. За останні декілька років галузь сприяння працевлаштуванню зазнала багато змін, особливо в умовах пандемії COVID-19. Збільшення рівня безробіття, поширення дистанційної зайнятості, невідповідність навичок шукачів роботи вимогам роботодавців, трудова міграція тощо вимагають впровадження нових підходів в діяльності інфраструктурних посередників на ринку праці України. Крім того, розробка та впровадження нових інформаційних технологій вносять зміни щодо методів залучення талантів і того, які фактори найбільше впливають на прийняття рішення про працевлаштування потенційними кандидатами. Співпраця з приватними агентствами із працевлаштування дозволяє організаціям отримувати переваги, адже такі посередники мають доступ до великої кількості відповідних кандидатів. Відтак їм набагато легше обрати потенційного працівника, який відповідає культурі, характеру та професійним вимогам робочого місця. Водночас пошук роботи з допомогою агентств зайнятості є корисним також для безробітних, оскільки такі посередники працюють у найрізноманітніших галузях економіки та рекламують вакансії, які охоплюють посади з тимчасовою та постійною зайнятістю. За таких умов дослідження діяльності приватних агентств зайнятості та їхньої ролі в розвитку

інфраструктури ринку праці України є актуальним науковим завданням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблематики становлення та розвитку інфраструктури ринку праці присвячені наукові розробки багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема: В. Андрєєва, В. Брукса, М. Ведернікова, О. Грішної, М. Зуб, А. Ковальової, А. Колота, Л. Осіпової, Ю. Пасевич, Л. Тараєвської, В. Ханга, Г. Юрчик та ін. Однак, незважаючи на значну кількість науково-методичних досліджень в цій сфері, підприємницькі структури та пошукачі роботи недостатньою мірою використовують усі потенційні можливості приватних інфраструктурних посередників ринку праці. Сучасні тенденції на ринку праці України вимагають пошуку нових, інноваційних підходів до посередницьких послуг. За таких умов дослідження тенденцій та перспектив розвитку інфраструктури ринку праці в Україні з метою забезпечення стійкого економічного та соціального розвитку є актуальним науковим завданням.

Метою роботи є дослідження ролі приватних агентств зайнятості в розвитку інфраструктури ринку праці України.

Виклад основного матеріалу. Інфраструктурні посередники є невід'ємним складником функціонування ринку праці України, регулюючи взаємовідносини між роботодавцями та пошукувачами з приводу працевлаштування, ціни робочої сили, умов праці, підготовки і перепідготовки працівників, а також організовуючи і регулюючи процеси захисту прав роботодавців і найманих працівників на ринку праці [1].

Основним завданням інфраструктури ринку праці є створення умов для забезпечення оптимального задоволення попиту та пропозиції на робочу силу. Для вирішення цього та інших завдань з подолання безробіття та підвищення рівня зайнятості населення в багатьох країнах світу разом з державними структурами право на працевлаштування шукачів роботи мають приватні агентства зайнятості.

За даними Всесвітньої конфедерації зайнятості, яка є голосом індустрії приватних служб зайнятості на глобальному рівні, представляючи національні федерації та компанії, що надають рішення для робочої сили з усього світу, в загальному у 2019 році вартість глобальної галузі приватних послуг з працевлаштування оцінювалася в 495 мільярдів євро, що на 5% більше порівняно з 2018 роком. При цьому найбільші 15 ринків у світовому секторі агентської роботи становлять 91% світового обороту в 2019 році. Майже одна

третина створюється на ринку США, а інші 2/3 формують 5 найбільших ринків праці (США, Японія, Велика Британія, Німеччина, Франція). Європа генерує 43% світових доходів, Північна Америка є другим за величиною регіоном (33%), а Азіатсько-Тихоокеанський регіон (21%) і Південна Америка (1%) приносять разом одну п'яту світового обороту агентської роботи. У Європі динаміка доходів у 2019 році була різною в різних країнах, причому деякі великі ринки відзначали зростання, наприклад Нідерланди (+4,5%), Іспанія (+3,5%), Швейцарія (+5%) та Великобританія (+13,2%), а інші знизилися: Франція (-1,1%), Німеччина (-9,3%), Італія (-4,5%) та Швеція (-8,4%) [2].

Згідно Закону України «Про зайнятість населення» суб'єкт господарювання, який надає послуги з посередництва у працевлаштуванні, – зареєстрована в установленому законом порядку юридична особа, яка провадить господарську діяльність, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, а також фізична особа – підприємець, що надають послуги з посередництва у працевлаштуванні в Україні та/або за кордоном відповідно до цього Закону та інших актів законодавства. В статті 36 даного нормативно-правового акту зазначено, що до послуг з посередництва у працевлаштуванні належать пошук роботи та сприяння у працевлаштуванні особи, добір працівників відповідно до замовлень роботодавців (у тому числі іноземних) у межах укладених з роботодавцями договорів (контрактів) [3].

Аналізуючи дані Державної служби статистики України щодо суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність із працевлаштування, найперше слід відмітити суттєве зменшення їхньої кількості в період з 2010 р. по 2020 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Показники діяльності суб'єктів господарювання із працевлаштування

Роки	Кількість діючих суб'єктів господарювання		Кількість зайнятих працівників		Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)	
	усього, одиниць	з них фізичні особи-підприємці, одиниць	усього, осіб	з них у фізичних осіб-підприємців, осіб	усього, тис. грн	з них у фізичних осіб-підприємців, тис. грн
2010	3956	2931	22333	3898	1266179,5	250060,5
2011	3115	2053	29475	3528	2378348,7	318757,2
2012	2136	1092	19550	1631	1507638,6	166991,2
2013	2055	907	20885	1352	1775667,1	149632,6

продовження табл. 1

2014	2242	1237	33072	1730	2558644,3	197727,1
2015	2431	1416	28901	2174	3058810,1	332469,9
2016	2526	1611	28445	2722	3762999,2	485147,6
2017	2840	1618	24815	2959	4626705,4	704172,5
2018	3160	1712	26077	3665	6380284,0	980774,0
2019	3291	1687	28924	3337	8088179,9	1090566,0
2020	3235	1592	26999	2698	7826852,9	1125460,6
Темп приросту 2020/2010, %	-18,2	-45,7	20,9	-30,8	518,1	350,1

Джерело: складено за даними [4].

За досліджуваний період кількість приватних посередників із працевлаштування зменшилась на 18,2%. При цьому найбільш кризовими роками галузі були 2012–2014 рр. Щодо зайнятих працівників у таких суб'єктах господарювання, то в 2020 р. порівняно з 2010 р. їхня кількість збільшилась майже на 21%. Однак для тих, які були зайняті у фізичних осіб – підприємців, динаміка негативна: – 30,8%. Якщо ж оцінювати вартісні показники діяльності, то обсяг наданих послуг суб'єктами господарювання із працевлаштування характеризується постійним зростанням, сягнувши в 2020 році значення у 7826852,9 тис. грн і це більш як в 5 разів перевищує показник 2010 року.

Структурний аналіз статистичної інформації дозволив виокремити агентства працевлаштування як суб'єктів, які займають найбільшу частку в загальній кількості 68,7% в 2020 році. 6,5% суб'єктів належали до агентств тимчасового працевлаштування, а 24,8% займались іншою діяльністю із забезпечення трудовими ресурсами.

За даними Державної служби зайнятості у 2021 році загальна кількість громадян, працевлаштованих приватними агентствами зайнятості, становила 168,6 тис. осіб, що на 18% більше, ніж у 2020 році. Зокрема, в Україні на вакансії працевлаштовано 15,4 тис. осіб (9%), що на 9% більше чим у 2020 році, направлено на роботу до іншого роботодавця – 40,6 тис. осіб (24%), що 5% менше, чим у 2020 році, за кордоном було працевлаштовано 112,7 тис. осіб (67%), що на 31% більше чим у 2020 році [5].

Серед основних професій, для яких характерна найбільша кількість працевлаштованих по Україні, можна виділити: маркувальник, фармацевт, укладальник-пакувальник, кухар, провізор, оператор заправних станцій, адміністратор, фахівець,

кухонний робітник, водій автотранспортних засобів та ін.

Щодо розміру середньої заробітної плати, на який були працевлаштовані громадяни за сприяння приватних агентств зайнятості в 2021 році, то найбільша частка належала вакансіям з оплатою праці від 6,5 тис. грн до 19,5 тис. грн (рисунок).

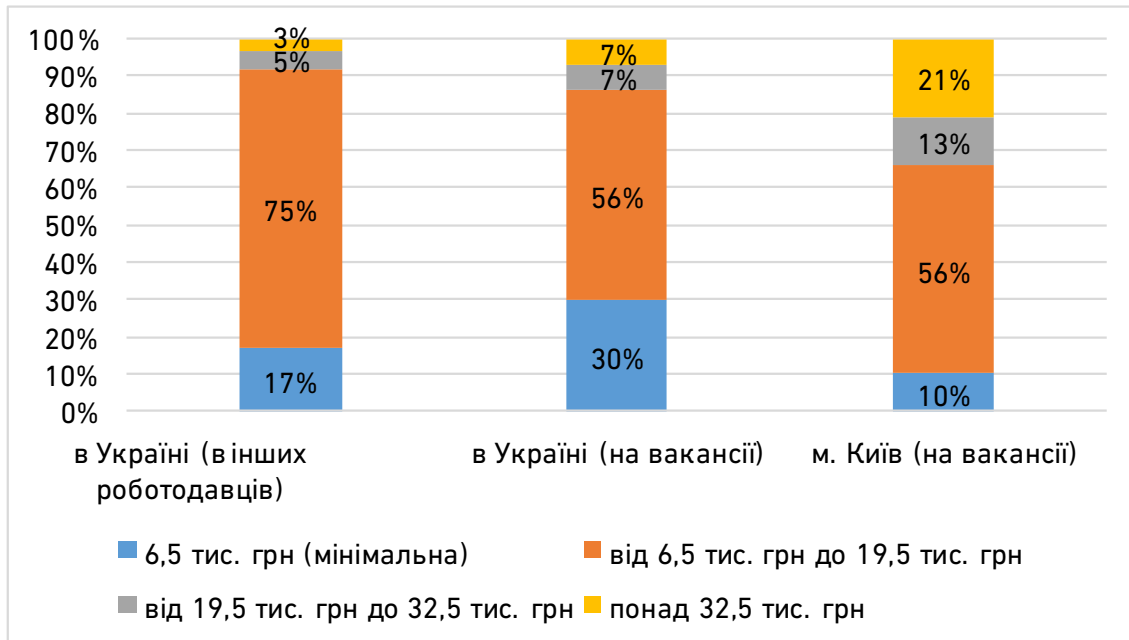

Рисунок. Структура працевлаштованих приватними агентствами зайнятості за розміром заробітної плати за 2021 рік

Джерело: складено за даними [5].

Варто зауважити, що м. Київ суттєво відрізняється за розподілом заробітних плат у порівнянні із загальноукраїнською структурою. Так, 13% працівників, які були працевлаштовані приватними агентствами зайнятості в столиці України претендували на оплату праці від 19,5 тис. грн до 32,5 тис. грн, а кожен п'ятий – понад 32,5 тис. грн.

Для оцінювання впливу діяльності приватних агентств із працевлаштування на економічний розвиток автором було проведено кореляційний аналіз між обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг) та кількістю громадян, працевлаштованих недержавними посередниками на ринку праці в розрізі регіонів України (табл. 2).

Коефіцієнт парної кореляції Пірсона між досліджуваними показниками становить 0,702, що дозволяє говорити про вплив діяльності приватних агентств зайнятості на обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг). Взаємозв'язок між цими показниками є тісним та прямим – із збільшенням кількості працевлаштованих громадян обсяг реалізованої продукції суб'єктами господарювання збільшується.

Таблиця 2

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) та кількість громадян, працевлаштованих приватними агентствами зайнятості в 2020 році

Область	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), тис. грн	Працевлаштовано громадян, осіб
Вінницька область	201317251,8	62
Волинська область	178508652,8	39
Дніпропетровська область	1100314437,2	2425
Донецька область	376767288,8	19
Житомирська область	119234645,5	151
Закарпатська область	64377347,7	216
Запорізька область	303267429,2	2519
Івано - Франківська область	126580941,9	54
Київська область	579023046,5	1295
Кіровоградська область	121685664,2	1
Луганська область	45795070,1	23
Львівська область	440679864,8	752
Миколаївська область	169257445,7	141
Одеська область	450204961,3	313
Полтавська область	304845089,5	315
Рівненська область	81691886,3	171
Сумська область	118614827,6	78
Тернопільська область	84653466,8	24
Харківська область	439280390,6	1325
Херсонська область	82319654,2	1521
Хмельницька область	126054486,9	108
Черкаська область	215070441,4	64
Чернівецька область	39498600,8	67
Чернігівська область	114549568,0	70
м. Київ	4166278354,0	3611

Джерело: складено за даними [6; 7].

Діяльність приватних агентств зайнятості не обмежується лише працевлаштуванням. Для прикладу, інноваційне рекрутингове агентство Impregia HR окрім підбору персоналу (лінійного персоналу, менеджерів середньої ланки, спеціалістів на ТОП-посади, масовий підбір, підбір вузькопрофільних спеціалістів), надає також послуги з:

- оцінки персоналу (оцінка відповідності займаній посаді, оцінка компетенцій, оцінка soft skills, аналіз соціальних якорів, планування кар'єри, психодіагностика);

- консалтингу (аудит HR процесів в компанії, супровід та навчання HR спеціаліста в компанії, побудова системи управління компанії, аналіз заробітних плат, підготовка HR спеціаліста під запит компанії, побудова відділу продажу з нуля);

- тренінгів (по підборі персоналу, з продажу, по впровадженню системи управління в компанії, як побудувати відділ продажу з нуля самостійно, копірайтингу для HR, управління персоналом (базовий курс)) [8].

Висновки. Результати проведеного дослідження дозволяють зробити висновки про трансформацію інфраструктури ринку праці України. Вимоги сучасного ринку праці значно розширюють перелік послуг приватних інфраструктурних посередників, зокрема таких як рекрутингові та кадрові агентства, консалтингові компанії тощо. До їхнього складу включаються інноваційні послуги, засновані на передовому міжнародному досвіді та зорієнтовані на довготривалу співпрацю з підприємницькими структурами. Такі тенденції розвитку інфраструктури ринку праці в Україні забезпечать умови для підвищення ефективності його функціонування забезпечуючи скорочення безробіття та ефективну зайнятість, покращення процесів трудової мобільності, впровадження інноваційних підходів в сфері управління персоналом тощо.

1. Тараєвська Л. С. Інфраструктурні елементи ринку праці України. *Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика*. 2020. Вип. 39. С. 304–308. 2. Economic Report 2021. *The World Employment Confederation*. URL: <https://wecglobal.org/uploads/2021/02/WEC-Economic-Report-2021.pdf> (дата звернення: 20.03.2022). 3. Про зайнятість населення : Закон України, 2013. № 24. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 20.03.2022). 4. Показники діяльності суб'єктів господарювання. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.03.2022). 5. Працевлаштування приватними агентствами зайнятості за 2021 рік. *Державна служба зайнятості України*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 20.03.2022). 6. Працевлаштування приватними агентствами зайнятості у 2020 році. *Державна служба зайнятості України*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 20.03.2022). 7. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у розрізі регіонів. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.03.2022). 8. Наші послуги. *Imperia HR*. URL: <https://www.ihr.com.ua/> (дата звернення: 20.03.2022).

REFERENCES:

1. Taraievska L. S. Infrastrukturni elementy rynku pratsi Ukrainy. *Demohrafiia, ekonomika pratsi, sotsialna ekonomika i polityka*. 2020. Vyp. 39. S. 304–308.
2. Economic Report 2021. The World Employment Confederation. URL: <https://wecglobal.org/uploads/2021/02/WEC-Economic-Report-2021.pdf> (data zvernennia: 20.03.2022).
3. Pro zainiatist naselennia : Zakon Ukrainy, 2013. № 24. *Verkhovna Rada Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (data zvernennia: 20.03.2022).
4. Pokaznyky diialnosti subiektiv hospodariuvannia. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia: 20.03.2022).
5. Pratsevlashtuvannia pryvatnymy ahentstvamy zainiatosti za 2021 rik. *Derzhavna sluzhba zainiatosti Ukrainy*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (data zvernennia: 20.03.2022).
6. Pratsevlashtuvannia pryvatnymy ahentstvamy zainiatosti u 2020 rotsi. *Derzhavna sluzhba zainiatosti Ukrainy*. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (data zvernennia: 20.03.2022).
7. Obsiah realizovanoi produktsii (tovariv, posluh) subiektiv hospodariuvannia za vydamy ekonomichnoi diialnosti u rozrizi rehioniv. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia: 20.03.2022).
8. Nashi posluhy. *Imperia HR*. URL: <https://www.ihr.com.ua/> (data zvernennia: 20.03.2022).

Oliinyk O. O. ^[1; ORCID ID:_0000-0002-3941-2286],

Candidate of Economics (Ph.D.), Associated Professor

¹*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

LABOR MARKET INFRASTRUCTURE OF UKRAINE: THE ROLE OF PRIVATE EMPLOYMENT AGENCIES

The main problems of labor market infrastructure are investigated in the article. The activity of the sector of private employment services in the global labor market is analyzed. The concept of an economic entity that provides employment mediation services is defined in accordance with the regulatory framework of Ukraine. The indicators of activity of business entities on employment according to the data of the State Statistics Service of Ukraine are analyzed. From 2010 to 2020, the number of private employment intermediaries decreased by 18.2%. As for the number of employees in such entities, in 2020 compared to 2010 their number increased by almost 21%. The volume of services provided by employment entities is characterized by constant growth, reaching in 2020 the value of 7826852.9 thousand UAH. and this is more than 5 times higher than in 2010. Structural analysis of statistical information has identified employment agencies as the largest share of 68.7% in 2020. According to the State Employment Service, in 2021 the total number of citizens employed by private employment agencies was 168.6 thousand people, which is 18% more than in 2020. Among the main professions, which

are characterized by the largest number of employees in Ukraine, we can highlight: marker, pharmacist, stacker-packer, cook, pharmacist, gas station operator, etc. To assess the impact of private employment agencies on economic development, a correlation analysis was conducted between the volume of sold products (goods, services) and the number of citizens employed by non-state intermediaries in the labor market in the regions of Ukraine. Pearson's pairwise correlation coefficient between the studied indicators is 0.702 – the relationship between these indicators is close and direct – with the increase in the number of employed citizens, the volume of products sold by businesses increases.

Keywords: population; employment; unemployment; labor market; infrastructure; private employment agency; employment.

Отримано: 21 березня 2022 р.
Прорецензовано: 24 березня 2022 р.
Прийнято до друку: 25 березня 2022 р.